

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

125:4. 2005

Meddelanden

David-Mevius-Gesellschaft e.V.

För svenskt vidkommande är westfaliska freden väl främst förknippad med innehavet av de nordtyska territorierna Bremen-Verden, Wismar, Vorpommern med Rügen och delar av Hinterpommern. Vid fredsförhandlingarna lyckades den svenska kronan uppnå ett appellationsprivilegium för sina besittningar, ett privilegium som satte det tysk-romerska rikets två högsta domstolars jurisdiktion i områdena ur spel. Som ersättning för dessa båda domstolar – rikskammarrätten och rikshovrådet – förpliktade sig den svenska kronan att upprätta en ersättningsinstans, ett tribunal, inom sina tyska provinser. Som ort för denna högsta domstol valdes Wismar, lämpligt beläget mitt emellan Bremen-Verden och Pommern.

Intresset för tribunalet i Wismar var under lång tid tämligen svagt. 1975 gav Kjell Å Modéer ut sin rättshistoriska avhandling, *Gerichtsbearbeitungen der schwedischen Krone im deutschen Reichsterritorium. I. Voraussetzungen und Aufbau 1630–1657*, i vilken då outnyttjat arkivmaterial presenterades för att ge en bild av den svenska statsmaktens judiciella politik i de tyska provinserna. Efter murens fall och under påverkan av det allt starkare intresset för domstolsforskning (något som bl a manifesterats i det 1985 grundade *Gesellschaft für Reichskammergerichtsforschung*) har intresset för tribunalet i Wismar, dess verksamhet och dess personal emellertid ökat, liksom över huvud intresset för de nordliga delarna av det tysk-romerska riket. En markering av det nyvaknade intresset för tribunalet var den interdisciplinära konferensen *Integration durch Recht. Das Wismarer Tribunal im Spannungsfeld zwischen Schweden und dem Alten Reich* som organiserades 2003, det vill säga 350 år efter det att tribunalet öppnade sin verksamhet.¹

För tribunalets utveckling och anseende spelade personen David Mevius (1609–1670) en avgörande roll. Han var född i Greifswald och utbildades bland annat vid universitetet i hemstaden, där han också (i sin fars och farfars efterföljd) 1635 tillträdde en professur i juridik. Tre år senare blev han syndikus i det med Sverige förbundna Stralsund och gav som sådan ut en

1. Se bidragen i Nils Jörn, Bernhard Diestelkamp & Kjell Åke Modéer (utg), *Integration durch Recht. Das Wismarer Tribunal (1653–1806)*, Quellen und Forschungen zur Höchsten Gerichtsbarkeit im Alten Reich 47, Köln 2003.

kommentar till den lybska rätten – ett grundläggande arbete som gavs ut i fem upplagor mellan åren 1642/1643 och 1744. De svenska myndigheterna fick snart upp ögonen för Mevius förtjänster och han deltog både i fredsförhandlingarna i Brömsebro och i Osnabrück innan han 1653 utnämndes till vicepresident vid tribunalet. Som sådan var han i praktiken chef för den löpande verksamheten vid domstolen, en verksamhet vars ramar han också präglade genom sin delaktighet i utarbetandet av tribunalsordningen. Över 3 000 av tribunalets avgöranden gavs ut av Mevius i en samling som också den upplevde ett stort antal upplagor, den sista 1791/1794. Mevius var alltså en person vars juridiska, diplomatiska och administrativa färdigheter hade stor betydelse inte bara på det regionala, nordtyska planet utan också i en större kontext. Mevius kommentarer och domstolsavgöranden lästes långt utanför tribunalets jurisdiktionsområde: Såväl i mellersta som i södra Tyskland, i Sverige och i Balticum påverkade Mevius arbeten synen på rätten.

Postumt har David Mevius lånat sitt namn till ett i december 2004 grundat sällskap som enligt sina stadgar skall främja forskning dels avseende Mevius gärning som rättsvetenskapsman och praktiskt verksam jurist, dels avseende kontakterna på de politiska, juridiska, ekonomiska och kulturella områdena mellan Sverige och landets tyska provinser under 1600-talet, 1700-talet och början av 1800-talet. I samband med sällskapets första årsmöte den 28 maj 2005 i Wismar, arrangerades – med stöd från bland annat svenska ambassaden i Berlin – en endagskonferens under temat *David Mevius (1609–1670). Leben, Werk, und Nachwirken eines pommerschen Juristen*. Konferensbidragen kretsade helt naturligt kring Mevius person och hans levnad. Nils Jörn (Wismar) gav med utgångspunkt i Mevius likpredikan² en översiktlig presentation av tribunalets förste vicepresident och hans släktförbindelser, universitetsarkivarien Dirk Alvermann redogjorde för Mevius verksamhet vid universitetet i Greifswald, Herbert Langer (Greifswald) för hans tid som syndikus i Stralsund och Kjell Å Modéer (Lund) för Mevius som tribunalsordningens fader. Därutöver presenterades föredrag rörande Mevius förslag till kodifiering av mecklenburgsk rätt, om dennes teori avseende livegenskapens karaktär, om Mevius påverkan på privaträttens område och om densammes synpunkter på ockerbrottet. Det är sällskapets förhoppning att årets konferens var den första en i följd, där ämnen med anknytning till Mevius och till

2. Publicerad med anmärkningar i Nils Jörn (utg), *Servorum Dei Gaudium. Das ist Treuer Gottes Knechte Freuden-Lohn. Lebensbeschreibungen aus dem Umfeld des Wismarer Tribunals*, Publikationen des Lehrstuhls für Nordische Geschichte, Band 3, Greifswald 2003, s 45–75.

förbindelserna mellan Sverige och dess tyska provinser skall komma under diskussion. Medlemskap är öppet för såväl enskilda som juridiska personer; sällskapets adress är David-Mevius-Gesellschaft e. V., c/o Dr Nils Jörn, Lübsche Strasse 58, DE-23966 Wismar.

Per Nilsén